

KAATUMISVAARAA LISÄÄVÄT LÄÄKKEET

Merkkien selitteet

- Kaatuminen ●
- Sedaatio ○
- Huimaus ●
- Ortostatismi ○
- Antikolinergisyys ⊗

Sinisellä/tummennetulla pohjalla olevat lääkkeet altistavat eniten kaatumisille. Erityisluvalliset lääkkeet on kirjoitettu *kursiivilla*.

22.9.2022 Proviisorit

Raimo Ojala (KYS)
Kirsi Pesonen (Siun Sote)
Anu Pitkonen (Attendo)

Kortin seuraava päivitys v. 2024

Trisykliset masennuslääkkeet ● ○ ● ○ ⊗

amitriptyliini	<i>Amineurin retard</i> , Amitriptylin Abcur, Klotriptyl, Limbitrol, Peritriptyl, Triptyl
doksepiini	Doksepiini, Doxepin, <i>Doxepin Ratiopharm, Sinequan</i>
klomipramiini	Anafranil
nortriptyliini	Noritren
trimipramiini	Surmontil, <i>Trimipramin-Neuraxphar</i>

Trisykliset masennuslääkkeet voivat aiheuttaa verenpaineen liiallista alentumista pystyasennossa. Varsinkin ikääntyneillä voi esiintyä sekavuutta ja muistihäiriöitä.

Psykoosilääkkeet ● ○ ○ ⊗

aripipratsoli	Abilify, Abilify Maintena inj. Aripiprazol, Aripiprazole
asenapiini	Sycrest
flupentiksoli	Fluanxol, myös inj.
haloperidoli	Serenase, myös inj.
ketiapiini ⊗	Biquetan, Ketipinor, Quetiapiin, Quetiapine, Seroquel
klooriprotikseeni ⊗	Truxal
klooripromatsiini ⊗	<i>Chlorpromazine, Largactil</i>
klotsapiini	Clozapine, Froidir, Leponex
levomepromatsiini ⊗	Levomepromazine, <i>Neurocil</i>
melproni ⊗	<i>Melneurin, Melperon</i>
olantsapiini ⊗	Olanzapin, Olanzapine, Zalasta, Zypadhera inj., Zyprexa
paliperidoni	Trevicta inj., Xeplion inj.
perfenatsiini ⊗	Peratsin, myös inj., Peritriptyl
perisiatsiini	<i>Neuleptil, Pericyazine</i>
pimotsidi ⊗	<i>Orap</i>
proklooriperatsiini	Stemetil
promatsiini ⊗	<i>Prazine, Promatsiini</i>
risperidoni	Rismyl, Risperdal, Risperidon, Risperidone
sertindoli	Serdolect
sulpiridi	Suprium
tioridatsiini ⊗	<i>Melleril, Thioridazine</i>
trifluoroperatsiini ⊗	Modalina
trimipramiini ⊗	Surmontil, <i>Trimipramin-Neuraxphar</i>
tsiprasidoni	Zeldox, Ziprasidon
tsuklopentiksoli	<i>Ciatyl-Z, Cisordinol</i> , myös inj.
litium	<i>Lithionit Biophausia, Lito</i>

Psykyllä lääkkeet voivat aiheuttaa ortostaattista hypotensiota ja siten altistaa kaatumisille.

Muut masennuslääkkeet ● ○

agomelatiini	Agomelatine, Valdoxan
bupropioni	Mysimba, Voxra, Zyban
duloksetiini	Cymbalta, Duloxetine, Duloxetine, Loxentia, Yentreve
mianseriini	<i>Mianserin-Neuraxpharm</i> , Tolvon
mirtatsapiini	Mirtazapin, <i>Remeron</i>
tratsodoni	Azona
venlafaksiini	Efexor, Venlafaxin
vortiooksetiini	Brintellix

Psykyllä lääkkeet voivat aiheuttaa ortostaattista hypotensiota ja siten altistaa kaatumisille.

Selektiiviset MAO:n estäjät ● ●

moklobemidi	Aurorix, Moclobemid
-------------	---------------------

Lääkeaine, joka voi aiheuttaa huimausta ja verenpaineen laskua ja siten altistaa kaatumisille.

Bentsodiatsepiinit ja niiden johdokset ● ○ ●

alpratsolaami	Alprazolam, Alprox, Xanor
diatsepaami	Diapam, <i>Diazepam inj.</i> , Medipam, Stesolid
klobatsaami	Frisium
klonatsepaami ⊗	Rivatriil, <i>Rivotril inj.</i>
klooridiatsepoksidi	Klotriptyl, Librax, Limbitrol, <i>Librium</i>
loratsepaami	<i>Ativan</i> , Lorazepam myös inj., Temesta
oksatsepaami	Opamox, Oxamin
midatsolaami	Buccolam, Dormicum, <i>Epistatus</i> , Midazolam inj, Ozalin
nitratsepaami	Insomin
tematsepaami	Tenox
triatsepaami	Halcion
tsopikloni	Imovane, Zopinox, Zopitin
tsolpideemi	Somnor, Stella, Stilnoct, Zolpidem

Väsymys on tavallisin haittavaikutus. Muita haittoja ovat huimaus, kömpelyys, lihasheikkous ja tasapainohäiriöt. Haitat korostuvat ikääntymisen myötä. Pitkäaikainen bentsodiatsepiinien ja muiden niitä muistuttavien lääkkeiden käyttö lisää riippuvuuden kehittymisen, muistihäiriöiden, sekavuuden ja kaatuilun vaaraa etenkin ikääntyneillä.

Epilepsialääkkeet ● ○ ●

brivarasetami	Briviact
eslikarbamatsepiini	Zebinix
etosuksimidi	Petnidan, Suxinutin
felbamaatti	<i>Taloxa</i>
fenytoini, fosfenytoini	Hydantin, Pro-Epanutin
gabapentiini	Gabapentin, <i>Gabaliqoid</i> , Gabrion, Neurontin
karbamatsepiini ⊗	Neurotol, Tegretol
lakosamidi	Vimpat
lamotrigiini	Lamictal, Lamotrigin
levetirasetami	Keppra, Kevesy, Levetiracetam, Matever
okskarbatsepiini	Apydan, Oxcarbazepin, Trileptal
perampaneeli	Fycompa
pregabaliini	Lyrivastad, Lyrica, Pregabalin
primidoni	Mysoline, Mylepsinum
rufinamidi	Inovelon
tiagabiini	Gabitril
topiramaatti ⊗	Topimax, Topiramax
tsonisamidi	Zonegran, Zonisamide
valproiinihappo	Absenor, <i>Depakine</i> , Deprakine, Orfiril, Valproat
vigabatriini	Sabrilax

Epilepsialääkkeet altistavat kaatumisille väsyttävän ja huimaavan sekä osa myös antikolinergisen vaikutuksensa vuoksi.

Selektiiviset serotoniinin takaisinoton estäjät (SSRI) ●

essitalopraami	Cipralext, Escitalopram
fluoksetiini	Fluoxetine, Seromex, Seronil
fluvoksamiini	Fluvoxol
paroksetiini ⊗	Optipar, Paroxetin, Seroxat
sertraliini	Sertralin, Sertraline, Zoloft
sitalopraami	<i>Cipramil</i> , Citalopram, Sepram

Antihistamiinit ● ○ ● ○ ⊗

hydroksitsiini	Atarax, Hydroxyzine
doksylamiini ⊗	Dormix
prometatsiini	<i>Atosil</i>

Nämä antihistamiinit altistavat kaatumisille etenkin antikolinergisen ja väsyttävän vaikutuksensa vuoksi.

Parkinsonin taudin lääkkeet

Antikolinergit	
biperideeni	Akineton
prosyklidiini	<i>Kemadrin</i>
trihexifenidyyli	Artane
Dopaminergiset lääkkeet ja MAO-B-estäjät	
amantadiini	Amantadin
apomorfiini	Apogon Pen, Dacepton
entakaponi	Comtess, Stalevo, Pentiro
kabergoliini	Cabaser, Dostinex
levodopa	Duodopa, Kardopal, Madopar, <i>Nakom</i> , Sinemet, Stalevo, Pentiro
opikaponi	Ongentys
pramipeksoli	Opryme, Pramipexol, Sifrol
rasagiliini	Rasabon, Rasagilin, Rasagiline
ropiniroli	Requip, Ropinirol, Ropinostad
rotigotiini	Neupro
safinamidi	Xadago
selegiliini	Eldepryl

Parkinsonin taudinlääkkeet voivat aiheuttaa ortostaattista hypotensiota, väsymystä ja huimausta ja siten altistaa kaatumisille. Osalla lääkkeitä on myös voimakkaita antikolinergisia vaikutuksia.

Virtsankarkailulääkkeet

darifenasiini	Emselex
fesoterodiini	Fesoterodine, Toviaz
oksibutyiniini	Oxybutynin
solifenasiini	Solifenacin, Urizia, Vesicare
tolterodiini	Detrusitol, Tolterodin, Tolterodine
tropium	Spasmo-Lyt, Tropicium

Nämä virtsankarkailulääkkeet altistavat kaatumisille etenkin antikolinergisen vaikutuksensa vuoksi. Osalla on myös rauhoittavaa vaikutusta.

Lihasselaksantit

baklofeeni	Baclofen myös inj., Lioresal, <i>Lyflex</i>
dantroleeni	<i>Dantrium</i> , <i>Dantrolen inf.</i>
orfenadiiriini	Norflex, Norgestic
titsanidiini	Sirdalud

Lihasselaksantit altistavat kaatumisille väsyttävän ja antikolinergisen vaikutuksensa vuoksi.

Kipulääkkeet

Opioidit	
buprenorfiini	Bunilict, Buprefarm, Bupremyl, Buprenorfine, Buvidal, Norspan, Suboxone, Subutex, Temgesic
fentanyyli	Abstral, Actiq, Durogesic, Fentanyl, Instanyl, Matrifen, Pecfent
hydromorfoliini	Hydofon, Hydromorphine, Palladon
kodeiini	Altermol, Ardinex, Panacod, Paramax-Cod sekä yskänlääkkeet, Katapekt, Recipect
metadoni	Dolmed, Metadon, Methadon
morfiini	<i>Malfin</i> , Morphin, Morphine, Oramorph
oksikodoni	Oxanest, Oxycodone, Oxycontin, Oxynorm, Oxyratio, Tanonalla, Targiniq
petidiini	Petidin
tramadoli	Dolatramyl, Tradolan, Tramadin, Tramadol, Tramal, Tramium
Muut kipulääkkeet	
gabapentiini	<i>Gabaliq</i> , Gabapentin, Gabrion, Neurontin
pregabaliini	Lyribastad, Lyrica, Pregabalin

Nämä kipulääkkeet altistavat kaatumiselle väsyttävän vaikutuksensa vuoksi. Lisäksi opioidit aiheuttavat ortostaattista hypotensiota ja niillä on lievää antikolinergista vaikutusta.

Pahoinvointilääkkeet

meklotsiini	Postafen
proklooriperatsiini	Stemetil
skopolamiini	Scopoderm
syklitsiini	Marzine
metoklopramidi	Primperan, Metoclopramide
promatsiini	<i>Prazine</i>

Nämä pahoinvointilääkkeet altistavat kaatumisille.

Eturauhasen hyvänlaatuisen liikakasvun lääkkeet

alfutsosiini	<i>Alfuzosin</i> , Xatral
pratsosiini	Pratsiol
silodosiini	Urorec
tamsulosiini	Dutasteride/Tamsulosin, Expros Omnic, Promictan, Tamictor Duodart, Urizia, Tamsact

Nämä eturauhasen hyvänlaatuisen liikakasvun lääkkeet aiheuttavat herkästi ortostaattista hypotensiota ja siten altistavat kaatumiselle.

Sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeet

ACE:n estäjät ja niiden yhdistelmät	
enalapriili, kaptopriili, kinapriili, lisinopriili, perindopriili, ramipriili	
ATR-salpaajat ja niiden yhdistelmät	
eprosartaani, irbesartaani, kandesartaani, losartaani, olmesartaani, telmisartaani, valsartaani	
Beetasalpaajat	
asebutololi, atenololi, bisoprololi, metoprololi, nebivololi, pindololi, propranololi, seliprololi, sotaloli	
Kalsiumkanavan salpaajat	
amlodopiini, diltiatseemi, felodopiini, isradipiini, lerkanidipiini, nifedipiini, nilvadipiini, nimodipiini, verapamiili	
Diureetit	
amiloridi, bumetanibi, finerononi, furosemiidi, eplerenoni, hydroklooritiatsidi, indapamidi, metolatsioni, spirinolaktoni	
Muut verenpainelääkkeet	
doksatsosiini	<i>Doxacor</i> , <i>Doxazosin</i>
klonidiini	Catapresan
moksonidiini	Moxonidin, Physiotens
pratsosiini	Pratsiol
Nitraatit	
glyseryyliitrinitraatti	Deponit, Nitro, Nitroglycerin, Nitrolingual Akut, Transiderm Nitro
isosorbidinitraatti	Dinit, Nitrosid
isosorbidimononitratit	Imdur, Isangina, Ismox, Isosorbide mononitrate, Ormox
Rytmihäiriölääkkeet	
flekainidi	Flecainide, Tambacor
propafenoni	Rytmonorm

Sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeet voivat aiheuttaa ortostaattista hypotoniota etenkin hoidon alussa ja osalla on myös väsyttävää vaikutusta, mikä voi altistaa kaatumisille.

Läkelista kaatumisvaaran arviointiin

Väsyttävät, huimaavat, näkökykyä häiritsevät ja nopeasti verenpainetta alentavat lääkkeet altistavat kaatumiselle. Usein kaatumisvaara on kohonnut uuden lääkehoidon aloituksen yhteydessä muutaman päivän ajan. Huterat olo voi olla lääkkeiden aiheuttama haitta tai se voi johtua huonosta ravitsemuksesta tai riittämättömästä nesteytyksestä. Kaatumisvaaran hallinnassa on tärkeää säännöllinen lääkehoidon ja sen vaikutusten arviointi. Ortostaattinen koe (1) on suositeltavaa tehdä potilaille, joilla on huimausta, kaatuilua, tajunnanmenetyksiä, autonomista hermostoa rappeuttava sairaus (esimerkiksi diabetes tai Parkinsonin tauti) tai ikää yli 75 vuotta. Listalle on sisällytetty lääkeaineita, joiden yleinen haittavaikutus on (heite)huimaus tai valmisteen tiedoissa on mainittu kaatumisvaara tai joiden riskiominaisuuksiin kuuluu sedaatio, antikolinergisuus (2) tai ortostatismi. Lista on järjestetty lääkeryhmittäin vaikuttavan aineen mukaan. Kauppanimistä on mainittu tärkeimpiä esimerkkejä.

Rinnakkaisvalmisteista saa listauksen esimerkiksi Duodecim lääketietokannan kohdasta lääkeluokitus.

1. Lyhyt ortostaattinen koe

Terveysportti → Lääkärin tietokannat → Laskurit ja lomakkeet → Lomakkeet → Lyhyt ortostaattinen koe

2. Antikolinergisten lääkkeiden haittavaikutuksia ovat suun ja silmien kuivuminen, ummetus, virtsaamisvaikeudet, lähinäön heikkeneminen, sydämen tiheä lyöntisyys, hikoilun estyminen, muistin ja ajatustoiminnan heikkeneminen, hämmennyneisyys ja sekavuus.